

Działanie syndyka masy upadłości z uprawnieniami interwenienta ubocznego w postępowaniu sądowym o należne od upadłego alimenty po ogłoszeniu upadłości – analiza proponowanych zmian

Actions of receiver with rights of auxiliary intervener in court proceedings concerning alimony claims against a bankrupt after declaration of bankruptcy – analysis of amendment to bankruptcy law

Abstract

The paper presents the analysis of a receiver's abilities of acting in court proceedings concerning alimony claims against a bankrupt. In order to evaluate proposed amendments of bankruptcy law in the article I reviewed the institution of auxiliary intervention, current legal provisions regarding vindication of the alimony received from a bankrupt, and legal comments based on derogated provisions.

Keywords

auxiliary intervention, receiver, bankrupt, alimony claims, bankruptcy law

1. Wstęp

Projektowana nowelizacja ustawy¹ – Prawo upadłościowe² przewiduje szereg zmian, skupiających się w znacznej mierze na usprawnieniu procedury upadłościowej

---

¹ Artykuł analizuje projekt nowelizacji ustawy – Prawo upadłościowe, pochodzący z dnia 18 kwietnia 2018 r., opublikowany na stronie internetowej <https://legislacja.rcl.gov.pl> dnia 25 maja 2018 r. Dnia 7 marca 2019 r. na wskazanej stronie internetowej opublikowano kolejny, odmienny projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw, gdzie zaproponowano zmienione brzmienie opisanego w treści opracowania art. 144 ust. 4 ustawy.

² Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2344 ze zm., dalej także jako p.u., a w zakresie odnoszącym się do okresu funkcjonowania Prawa upadłościowego i naprawczego: p.u.n.)

wobec osób nieprowadzących działalności gospodarczej³. Problemami dostrzeganymi przez prawodawcę są m.in.: duża liczba spraw upadłościowych byłych przedsiębiorców korzystających z postępowania dla konsumentów, wydłużone trwanie postępowania po ogłoszeniu upadłości oraz niewystarczająca współpraca rozmaitych podmiotów z organami postępowania upadłościowego⁴. Na marginesie proponowanych rozwiązań jest projektowana zmiana art. 144 p.u., polegająca na dodaniu ustępu 4 do obowiązującego brzmienia przepisu. Zmieniany artykuł wyraża w ustępie 1 zasadę dopuszczalności wszczynania i prowadzenia postępowań sądowych, administracyjnych i sądownoadministracyjnych wyłącznie przez lub przeciwko syndykowi masy upadłości (dalej także jako syndyk), konstruując jednocześnie w ust. 3 wyjątek dotyczący spraw o należne od upadłego alimenty, renty z tytułu odpowiedzialności za uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia albo utratę żywiciela oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę. W ramach nowelizacji dodany ma zostać ustęp 4, stanowiący że „W postępowaniach, o których mowa w ustępie 3, syndyk ma uprawnienia interwenienta ubocznego, do którego przepisy o współuczestnictwie jednolitym stosuje się odpowiednio”. Jako *ratio legis* proponowanego rozwiązania w uzasadnieniu podano konieczność ochrony masy upadłości i wierzycieli przed możliwością nadmiernego wzrostu wysokości ogólnych zobowiązań upadłego, które skutkowałyby zmniejszeniem skali zaspokojenia wierzycieli⁵. W artykule przeanalizowana zostanie konstrukcja procesowa opisywanej nowelizacji w zakresie obejmującym postępowania sądowe o należne od upadłego alimenty. Poza obszarem zainteresowania opracowania będą pozostałe postępowania opisane treścią art. 144 ust. 3 p.u. o należne od upadłego renty o charakterze alimentacyjnym, a także sytuacje, gdzie alimenty od upadłego zostały prawomocnie zasądzone przed ogłoszeniem upadłości. Opracowanie ograniczone jest – przez wzgląd na charakter należności alimentacyjnych – do upadłości osób fizycznych.

2. Instytucja interwencji ubocznej

Interwencja uboczna funkcjonowała w polskim postępowaniu cywilnym już w treści Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Kodeks postępowania

---

³ Uzasadnienie projektu z dnia 18 kwietnia 2018 r. ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw, Rządowe Centrum Legislacji – RCL, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12312002/12511198/12511199/dokument342863.pdf> [dostęp 2.12.2018 r.].

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

cywilnego⁶. Poza zmianami redakcyjnymi interwencja uboczna definiowana jest obecnie niemalże identycznie jak w tekście ogłoszonym Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 roku⁷. Stosownie do treści art. 76 Kodeksu postępowania cywilnego⁸ „Kto ma interes prawny w tym, aby sprawa została rozstrzygnięta na korzyść jednej ze stron, może w każdym stanie sprawy aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji przystąpić do tej strony (interwencja uboczna)”. Celem interwencji ubocznej jest umożliwienie osobie trzeciej wzięcia udziału w toczącym się pomiędzy dwiema stronami procesie w celu ochrony jej interesu prawnego, jaki ma w mającym zapaść rozstrzygnięciu⁹. Elementem o podstawowym znaczeniu dla skuteczności zgłaszanej interwencji ubocznej jest dysponowanie przez podmiot interesem prawnym w określonym rozstrzygnięciu. Stanisław Gołąb definiuje interes jako hipotetyczną korzyść, jakiej ktoś spodziewa się w następstwie pewnego faktu lub jego braku¹⁰. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1982 r.¹¹ interes prawny zdefiniowany został jako rzeczywiście istniejąca – w ramach obowiązującego prawa – potrzeba rozstrzygnięcia sprawy na korzyść jednej ze stron, wpływająca jednocześnie na ochronę własnej sfery prawnej. Interes prawny powinien zostać wskazany w piśmie interwenienta ubocznego, natomiast jego uprawdopodobnienie może nastąpić albo w piśmie zawierającym interwencję, albo dopiero w ustosunkowaniu do wniesionej opozycji¹². Sama opozycja jest pismem procesowym, dla którego ustawodawca nie konstruuje szczególnych wymagań, w związku z czym nie musi ona zawierać uzasadnienia, a jedynie proste wyrażenie sprzeciwu wobec wstąpienia do postępowania interwenienta ubocznego¹³. Kwestią wywołującą kontrowersje w literaturze przedmiotu jest dopuszczalność badania przez sąd interwencji ubocznej z urzędu. Tadeusz Zembrzusi kwestionuje możliwość niedopuszczenia interwenienta ubocznego do udziału w sprawie z inicjatywy samego sądu¹⁴, T. Czech opowiada się za niedopuszczalnością badania

---

⁶ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Kodeks postępowania cywilnego z dnia 29 listopada 1930 r. (Dz. U. z 1930 r. Nr 83, poz. 651).

⁷ W Kodeksie postępowania cywilnego z 1930 r. interwencja uboczna zdefiniowana została w ten sposób, że „Kto ma interes prawny w tym, aby sprawa, tocząca się między innymi osobami, została rozstrzygnięta na korzyść jednej z nich, może w każdym stanie sprawy aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji przystąpić do tej strony (interwencja uboczna)”.

⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm., dalej także jako k.p.c.).

⁹ M. Mizera, *Zdolność sądowa, interwencja uboczna oraz postępowanie nakazowe i upominawcze w sprawach gospodarczych*, „Nowe Prawo” 1990, nr 10–12, s. 142.

¹⁰ S. Gołąb, *Interwencja uboczna. Rozdział III. Pojęcie interesu prawnego*, „Palestra” 1934, nr 8, s. 465.

¹¹ Uchwała Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej i Administracyjnej z dnia 28 kwietnia 1982 r., III CZP 12/82, OSNCP 1982 nr 11–12, poz. 165.

¹² T. Zembrzusi, *Niedopuszczenie interwencji ubocznej z urzędu*, „Monitor Prawniczy” 2006, nr 7, s. 362.

¹³ *Ibidem*, s. 359.

¹⁴ *Ibidem*, s. 362.

przez sąd z urzędu istnienia interesu prawnego¹⁵, natomiast M. Sokalski akceptuje badanie przez sąd interesu prawnego z urzędu, rozważając możliwą podstawę prawną takiego działania¹⁶. W zależności od wpływu wyroku, jaki zapadnie w sprawie, na sytuację interwenienta, interwencję uboczną dzieli się na samoistną i niesamoistną. Jak wyjaśnia to I. Gromska-Szuster, jeżeli osoba trzecia mogłaby być stroną w procesie, mamy do czynienia z interwencją uboczną samoistną, jeżeli natomiast strona przegrywająca dysponowałaby wobec osoby trzeciej jedynie roszczeniem regresowym, interwencja ma status interwencji niesamoistnej¹⁷.

3. Regulacja Prawa upadłościowego w zakresie alimentów należnych od upadłego

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że w obowiązujących rozwiązaniach Prawa upadłościowego dostrzegalne jest uprzywilejowanie i ochrona wierzyciela alimentacyjnego¹⁸. W niniejszym opracowaniu zagadnienie dochodzenia od upadłego należności alimentacyjnych analizowane będzie nie z perspektywy wierzyciela alimentacyjnego, a pozostałych wierzycieli upadłego, na stopień zaspokojenia których wpływa wydatkowanie środków z masy. Podstawowym założeniem postępowania upadłościowego jest pozbawienie upadłego prawa do zarządu jego majątkiem, który uzyskuje status masy upadłości. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest wyrażona w art. 144 ust. 1 p.u. zasada, że w postępowaniach dotyczących masy upadłości stroną w znaczeniu procesowym jest syndyk. W doktrynie i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że syndyk występuje w postępowaniach w charakterze zastępcy pośredniego¹⁹, a co za tym idzie, dokonuje czynności prawnych we własnym imieniu, ale na rachunek zastępowanego upadłego. W postępowaniu sądowym o należne od upadłego alimenty syndyk nie dysponuje legitymacją formalną, wobec czego upadły występuje samodzielnie w charakterze pozwanego.

¹⁵ T. Czech [w:] A. Marciniak (red.), K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1–366*, C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 329.

¹⁶ M. Sokalski, *Interes prawny jako warunek dopuszczalności interwencji ubocznej*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Prawa. Prawo” 2003, nr 8, s. 101.

¹⁷ I. Gromska-Szuster, [w:] H. Dolecki (red.), T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366*, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 299–300.

¹⁸ A. Jakubecki, *Dochodzenie i zaspokojenie należności alimentacyjnych po ogłoszeniu upadłości zobowiązanego*, [w:] A. Jakubecki (red.), J. Strzepka (red.), *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010, s. 233.

¹⁹ W ten sposób wypowiedział się Sąd Najwyższy – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w treści uzasadnienia uchwały z dnia 5 lipca 2002 r., III PZP 5/02, OSNAPiUS 2003 nr 3, poz. 58; ale także S. Gurgul, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 384.

W literaturze przedmiotu wyrażone zostało trafne stanowisko, że ustalenie wysokości alimentów wykracza poza zakres postępowania dotyczącego sporządzenia listy wierzytelności²⁰. Należy rozważyć, czy i w jakiej roli procesowej syndyk może występować w postępowaniu o należne od upadłego świadczenia alimentacyjne. Przechodząc na grunt zaspokajania należności alimentacyjnych, stosownie do treści art. 343 ust. 2 p.u. „Zobowiązania alimentacyjne ciężące na upadłym, przypadające za czas po ogłoszeniu upadłości, syndyk zaspokaja zgodnie z ust. 1 w terminach ich płatności, do dnia sporządzenia ostatecznego planu podziału, każdorazowo dla każdego uprawnionego w kwocie nie wyższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Pozostała część tych należności nie podlega zaspokojeniu z masy upadłości”. Oznacza to, że pomimo wyłączenia przez ustawodawcę syndyka z postępowania dotyczącego należności alimentacyjnych, syndyk ze środków masy upadłości obowiązany będzie regulować należności alimentacyjne. Pomimo ograniczeń w obowiązku spełniania świadczeń alimentacyjnych ze środków masy: kwotowego (do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę) oraz temporalnego (do dnia sporządzenia ostatecznego planu podziału), konieczność wypłacania środków na rzecz alimentowanych może zubażać masę upadłości i obniżać poziom zaspokojenia wierzycieli upadłego²¹. W związku z tym można sformułować kolejne pytanie, czy przepisy Prawa upadłościowego przewidują jakiegokolwiek instrumenty, które umożliwiłyby syndykowi weryfikację obowiązków alimentacyjnych upadłego?

Udzielając odpowiedzi na pierwsze z zadanych pytań, należy wskazać, że syndyk może uczestniczyć w postępowaniu o zasądzenie od upadłego świadczeń alimentacyjnych z wykorzystaniem instrumentów przewidzianych w procedurze cywilnej, a więc konstrukcji interwencji ubocznej. Nie powinno jednak budzić wątpliwości, że w obowiązującym brzmieniu Prawa upadłościowego wstąpienie syndyka do procesu jako interwenienta ubocznego odbywa się na zasadach ogólnych, co oznacza między innymi konieczność dowiedzenia interesu prawnego masy upadłości w rozstrzygnięciu sprawy na korzyść jednej ze stron postępowania, czy też możliwość wystosowania przeciwko syndykowi opozycji. Za dopuszczalnością wystąpienia przez syndyka w postępowaniu sądowym o należne od upadłego alimenty w charakterze interwenienta ubocznego opowiedział się R. Adamus²². Podstawowym warunkiem podjęcia przez syndyka działań

---

²⁰ P. Janda, *Realizacja roszczeń alimentacyjnych w postępowaniu upadłościowym osoby fizycznej zobowiązanej do świadczeń alimentacyjnych*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 2018, nr 11(1), s. 28.

²¹ Nawet uwzględniając fakt, że niektóre regulacje prawne, takie jak ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.) czy też ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), przewidują możliwość dokonywania zwiększonych potrąceń sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych – co ma zastosowanie także do środków zasilających masę upadłości.

²² R. Adamus, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2016, s. 460.

w celu wstąpienia do postępowania o należne od upadłego alimenty jest dowiedzenie się o zawisłości takiego postępowania. Pierwszym wariantem jest powiadomienie syndyka przez samego upadłego – pozwanego w postępowaniu o alimenty. Natomiast nawet w sytuacji braku należytej wymiany informacji pomiędzy upadłym a syndykiem, jeżeli w postępowaniu o alimenty wystosowywane byłyby na adres upadłego jakiegokolwiek pisma procesowe, na zasadzie art. 176 ust. 2 zd. 2 p.u. placówki pocztowe w rozumieniu ustawy – Prawo pocztowe²³ obowiązane są przekierować je do syndyka po uprzednim zawiadomieniu. Poprzestając na regulacji prawnej, nie jest możliwe by syndyk nie wiedział o prowadzonym przeciwko upadłemu postępowaniu o świadczenia alimentacyjne. W praktyce nierzadko obowiązek doręczania syndykowi korespondencji adresowanej do upadłego nie jest przez placówki pocztowe należycie realizowany. W efekcie syndyk może zostać pozbawiony dostępu do informacji w przedmiocie postępowań sądowych, których stroną jest upadły. Nie można więc wykluczyć stanu rzeczy, w którym masa upadłości obciążona zostanie obowiązkiem łożenia na alimentowanych bez jakiegokolwiek uprzedniej weryfikacji ze strony syndyka. W świetle tych ustaleń należy przejść do drugiego z przedstawionych powyżej zagadnień, a więc czy syndyk dysponuje jakimikolwiek instrumentami prawnymi umożliwiającymi kwestionowanie istnienia lub kwoty obciążającego masę upadłości obowiązku alimentacyjnego w sytuacji, gdy rozstrzygnięcie w przedmiocie obowiązku alimentacyjnego wydane zostało w toku postępowania insolwencyjnego. Rafał Adamus przyjmuje, że „Syndyk może badać, czy zobowiązania alimentacyjne nie są instrumentem pokrzywdzenia wierzycieli”²⁴, nie precyzując, jakie środki mogłyby posłużyć takiemu badaniu. Należy wykluczyć instytucję bezskuteczności czynności prawnych upadłego jako dotyczącą czynności prawnych dokonywanych przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości²⁵. Nie można także zastosować art. 206 p.u. nakładającego na syndyka obowiązek uzyskania pod rygorem nieważności zezwolenia rady wierzycieli (sędziego-komisarza) na dokonanie określonych czynności prawnych w związku z tym, że nie dotyczy on czynności upadłego. Artykuł 77 ust. 1 p.u. konstruujący generalną zasadę nieważności czynności prawnych upadłego dotyczących mienia wchodzącego do masy upadłości również nie znajdzie zastosowania, jako że art. 144 ust. 3 p.u. zakłada zachowanie legitymacji procesowej upadłego dla określonych kategorii roszczeń od niego dochodzonych. W świetle powyższego jedynym instrumentem prawnym, z którego potencjalnie mógłby skorzystać syndyk w celu wzruszenia obowiązku alimentacyjnego, jest skarga pauliańska (art. 132 ust. 1 p.u. w zw. z art. 527

²³ Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2188 ze zm.).

²⁴ R. Adamus, *op. cit.*, s. 817.

²⁵ Aczkolwiek słusznie P. Zimmerman wskazuje, że powinna ona znaleźć zastosowanie także wobec czynności dokonanych w okresie po złożeniu wniosku, a przed ogłoszeniem upadłości – por. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 283.

§ 1 Kodeksu cywilnego²⁶), niemniej wymaga to poczynienia szeregu zastrzeżeń. Na syndyka spoczywałby ciężar dowodu w przedmiocie przesłanek skargi pauliańskiej, jak również musiałaby zaistnieć czynność procesowa upadłego dająca wzruszyć się w ramach powództwa. W większości przypadków syndyk pozbawiony będzie instrumentów kwestionowania należności alimentacyjnych, które zasądzone zostały po dacie ogłoszenia upadłości, co dowodzi zasadności działania syndyka jako interwenienta ubocznego na etapie postępowania rozpoznawczego.

4. Analiza zmiany proponowanej treścią nowelizacji

Przytaczana powyżej proponowana treść art. 144 ust. 4 p.u. nie stanowi nowości legislacyjnej. Art. 35 § 2 rozporządzenia – Prawo o postępowaniu układowem²⁷ stanowił, że „Nadzorca sądowy może w każdym stanie postępowania sądowego wziąć udział w procesie po stronie dłużnika z uprawnieniami interwenienta ubocznego; do interwencji tej stosuje się odpowiednio przepisy o spółuczestnictwie jednolitem”. Rozwiązania postępowania układowego przeniesione zostały następnie do ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze. W jej brzmieniu ogłoszonym art. 138 ust. 2 p.u.n. stanowił, że „W sprawach cywilnych nadzorca sądowy ma uprawnienia interwenienta ubocznego, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o współuczestnictwie jednolitem”. Przepis w tym brzmieniu dotyczył ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu, gdzie upadłemu pozostawiono zarząd własny, i obowiązywał do stycznia 2016 r., kiedy to prawodawca mocą ustawy – Prawo restrukturyzacyjne²⁸ uchylił przepisy dotyczące upadłości z możliwością zawarcia układu i postępowania naprawczego²⁹. W prowadzonej analizie uwzględnione zostaną opracowania komentatorów sporządzone na gruncie cytowanej powyżej zbliżonej regulacji³⁰.

Konstrukcja interwencji ubocznej przyjętej na gruncie Prawa upadłościowego różni się na wielu płaszczyznach od instytucji interwencji ubocznej uregulowanej w procedurze cywilnej. Ustawodawca w projektowanym brzmieniu art. 144 ust. 4 p.u. stanowi, że „syndyk ma uprawnienia interwenienta ubocznego”. Z powyższego wywieść można

---

²⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.).

²⁷ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowem (Dz. U. z 1934 r. Nr 93, poz. 836).

²⁸ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1508 ze zm.).

²⁹ Postępowania te zostały zasadniczo zastąpione postępowaniami restrukturyzacyjnymi, przy czym w ustawie – Prawo upadłościowe na zasadzie wyjątku pozostawiono możliwość zawarcia układu z wierzycielami (art. 266a i n. p.u.).

³⁰ Z uwzględnieniem modyfikacji, iż komentarze na gruncie art. 138 Prawa upadłościowego i naprawczego odnoszą się do statusu procesowego nadzorcy sądowego, nie syndyka masy upadłości.

szereg konsekwencji procesowych. Po pierwsze, relacja projektowanej regulacji Prawa upadłościowego w stosunku do rozwiązań Kodeksu postępowania cywilnego będzie mieć charakter *lex specialis derogat legi generali*. Przyjęta konstrukcja dysponowania uprawnieniami interwenienta ubocznego oznacza, że syndyk nie będzie interwenientem ubocznym, ale będzie dysponował jego prerogatywami w kształcie zmodyfikowanym przepisami Prawa upadłościowego³¹. W postępowaniach z art. 144 ust. 3 p.u. syndyk uzyska status interwenienta ubocznego z mocy samego prawa, a występować będzie po stronie upadłego³². Działanie w charakterze interwenienta ubocznego *ex lege* oznacza, że syndyk nie będzie musiał ubiegać się o występowanie w tej roli procesowej w sposób przyjęty przepisami procedury cywilnej. W konsekwencji nie będzie konieczne wniesienie przez syndyka pisma sygnalizującego wstąpienie do sprawy w rozumieniu art. 77 § 1 k.p.c., ani wydanie postanowienia o dopuszczeniu do udziału w sprawie³³. Mimo to można przewidywać, że zasygnalizowanie przez syndyka udziału w sprawie przybierze postać pisemną, jako że taka forma umożliwi syndykowi przekazanie sądowi w momencie wstąpienia do postępowania informacji o składzie masy upadłości czy też kwocie dotychczas zgłoszonych wierzytelności. Syndyka nie będzie obciążała konieczność wykazania ani uprawdopodobnienia interesu prawnego we wstąpieniu do sprawy, a żądana ze stron zawisłego sporu nie będzie mogła kwestionować wstąpienia syndyka do sprawy w drodze zgłoszenia opozycji. Przez wzgląd na brak odmiennej regulacji w projekcie nowelizacji art. 80 k.p.c. znajdzie zastosowanie wobec syndyka bez modyfikacji. W rezultacie syndyk stanie się adresatem zawiadomień o terminach i posiedzeniach sądowych, a także orzeczeń sądu. Zagadnieniem, które wymaga analizy, jest zakres zastosowania wobec syndyka art. 79 k.p.c. Przepis ten konstruuje ograniczenia w czynnościach podejmowanych przez interwenienta ubocznego w odniesieniu do stanu sprawy i czynności oraz oświadczeń strony, z którymi czynności interwenienta nie mogą być sprzeczne. Zgodnie rozstrzygnięto w doktrynie i orzecznictwie, że zakaz ten nie ma zastosowania do interwenienta ubocznego samoistnego³⁴. Andrzej Jakubecki przyjmuje,

³¹ P. Dragon, [w:] A.J. Witosz (red.), A. Witosz (red.), *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2014, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587576757/469662/witosz-aleksander-jerzy-red-witosz-antoni-red-prawo-upadlosciowe-i-naprawcze-komentarz-wyd-v?cm=URELATIONS> [dostęp 29.12.2018 r.].

³² P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 285. Stanowisko P. Zimmermana dotyczące występowania w procesie po stronie upadłego jest intuicyjne, ale należy zasygnalizować, że uprawniony do świadczeń alimentacyjnych także będzie jednym z wierzycieli masy w postępowaniu upadłościowym.

³³ S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2013, s. 355.

³⁴ M. Jędrzejewska, K. Weitz, [w:] T. Erciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2016, s. 507; a także orzeczenia: postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 21 maja 2009 r., I PK 10/09, Legalis nr 265854 i wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 30 października 2008 r., II CSK 251/08, Legalis nr 552669.

że syndyk ma status interwenienta ubocznego samoistnego, nie uzasadniając swojego stanowiska³⁵. Należy zgodzić się z A. Jakubeckim, że pomimo braku odmiennej regulacji w przepisach Prawa upadłościowego, do syndyka nie będzie miał zastosowania art. 83 k.p.c., przewidujący możliwość wstąpienia przez interwenienta w miejsce strony, do której przystąpił, za zgodą obu stron³⁶. Mogłoby to stanowić obejście przepisów Prawa upadłościowego, wprost wyłączających legitymację formalną syndyka w sprawach określonych treścią art. 144 ust. 3 p.u.

W interpretacji projektowanej zmiany art. 144 p.u. użyteczna może być także analiza art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego³⁷. Art. 15 ust. 2 ustawy o ochronie praw lokatorów konstruuje dla sądu rozpoznającego pozew o opróżnienie lokalu obowiązek zawiadomienia gminy właściwej ze względu na miejsce położenia lokali, podczas gdy w ustępie 3 rozstrzygnięto, które z przepisów procedury cywilnej dotyczących interwenienta będą miały zastosowanie do gminy. Przesądzenie mogących się pojawić wątpliwości w stosowaniu przepisów należy ocenić pozytywnie. Posłużenie się konstrukcją przepisu odsyłającego do określonej instytucji bez doprecyzowania zakresu jego zastosowania niesie z sobą potencjał rozmaitych interpretacji i sporów. Większą doniosłość praktyczną ma w mojej ocenie obowiązek zawiadomienia z urzędu gminy miejsca położenia lokalu o wszczęciu postępowania. W moim przekonaniu uzasadnione byłoby wprowadzenie analogicznego obowiązku do art. 144 p.u. – w ten sposób zminimalizowane zostałyby ryzyko braku wiedzy syndyka o wszczęciu lub prowadzeniu wobec upadłego postępowania o zasądzenie alimentów. Ustalenie statusu upadłego jest możliwe w oparciu o zapisy Monitora Sądowego i Gospodarczego. Innym rozwiązaniem mogłoby być nałożenie na upadłego obowiązku zawiadamiania syndyka o wszczęciu wobec niego postępowań określonych treścią art. 144 ust. 3 p.u., dodając stosowny zapis do treści art. 57 p.u. (regulującego obowiązki upadłego), albo art. 144 p.u.

5. Wnioski

W mojej ocenie projektowana nowelizacja art. 144 p.u. przydająca syndykowi status interwenienta ubocznego w postępowaniach o należne od upadłego alimenty jest

---

³⁵ A. Jakubecki, [w:] A. Jakubecki (red.), F. Zedler (red.), *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010, s. 313–314.

³⁶ *Ibidem*, s. 314.

³⁷ Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1234 ze zm., dalej także jako ustawa o ochronie praw lokatorów).

działaniem trafnym i stanowiącym próbę odpowiedzi na praktyczne problemy postępowania upadłościowego. W dotychczasowym reżimie prawnym syndycy wstępowali do postępowań o należne od upadłego alimenty, czynili to jednak w oparciu o przepisy procedury cywilnej, a więc ze wszelkimi obostrzeniami prawnymi związanymi z pozycją interwenienta ubocznego. Projektowana regulacja przewiduje rozwiązania czyniące udział syndyka w postępowaniu o zasądzenie od upadłego alimentów mniej sformalizowanym, a przez to skuteczniejszym. W aktualnym brzmieniu Prawa upadłościowego dostrzegalna jest próba pogodzenia interesów wierzyciela alimentacyjnego (poprzez przyjęcie zasady zaspokajania należności ze środków masy) i pozostałych wierzycieli upadłego (poprzez temporalne i kwotowe ograniczenie wysokości świadczeń). Niemniej w warunkach upadłości konsumenckiej, nawet pomimo ograniczenia należności zaspokajanych z masy upadłości do kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, roszczenia z tego tytułu stanowią przeważnie znaczne obciążenie dla masy, zwłaszcza w warunkach jej ubóstwa. Dlatego też uzasadniony jest udział syndyka w postępowaniu o należne od upadłego alimenty w charakterze interwenienta ubocznego, dzięki czemu możliwe będzie należyte naświetlenie sądowi sytuacji finansowej upadłego. Jednocześnie należy zasygnalizować, że konstruując obowiązek uczestniczenia przez syndyka w postępowaniach, w których upadły dysponuje legitymacją procesową, ustawodawca nie ustanowił mechanizmów, które zagwarantowałyby udział syndyka, jak nałożenie stosownego obowiązku informacyjnego na rozpoznający sprawę sąd lub upadłego.